

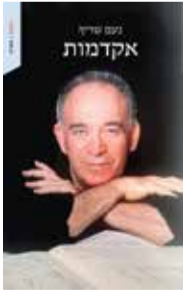
בדרכי נעם

המלחין והמנצח נעם שריף, שזכה בפרס ישראל ב־2011 ונפטר לפני כשש שנים, התחיל את חייו מתוך מחסור ועוני וסיים אותם אחרי שצבר תהילה בינלאומית וכבש את אולמות הקונצרטים. הביוגרפיה שלו היא סיפור הצלחה ישראלי רווי נוסטלגיה, הומור ואהבת אדם / **חנצלת פרבר** /

לצד היותו קומפוזיטור ישראלי חשוב, מהובלטים ברור שלאחר "האבות המייסדים" של המוזיקה הקלאסית הישראלית, היה נעם שריף (1935–2018) גם מספר מחונן. איש שכוחו הלשוני לא נפל מזה של אחותו הצעירה ממנו, המשוררת בת שבע שריף, שלא זכתה להצלחה ופרסום כמוהו – אולי משום שלא הייתה בנויה למאבקים הרדושים כדי להצליח, ואולי מפני שהקדימה את זמנה לפחות ברור אחר. לעומתה, אחיה הגדול ידע אך להצליח וכיצד ללכוד את אוזני הציבור ואת תשומת ליבו. גם היום, שש שנים לאחר פטירתו, מהדהד צליל קולו הנעים והברור, וחיתוך דיבורו העברי המדויק, באוזני רוחו של כל מי שמעמ אותו אי־פעם: אם במפגש פנים אל פנים, ואם באולם המופעים או ברדיו. ההד הזה נלווה גם לקריאת האוטוביוגרפיה שלו, בעימות שתואמת את שמו העברי המליטיב שלקף את הלך רוחה של החברה הישראלית המתרשט של אז, שביקשה לילדיה שמות שאינם נושאים את חותם אלפיים שנות הגולה.

השם "אקדמות", בעברית "הקרמה", ניטל משם יצירתו הפומבית הראשונה וזוכת הפרס של נעם שריף, "אקדמות למועד". על נסיבות חיבור היצירה מספר נעם: "בשנת 1957 כמקלתי כמודעה מטעם התזמורת הפילהרמונית על תחרות (בעילום שם) לכבוד פתיחת היכל התרבות. הייתי אז סטודנט לפילוסופיה באוניברסיטה העברית... חשבתי שאני יכול לכתוב את היצירה... פתחת את ספר התנ"ך שאני אוהב... קראתי פרק תהילים ואמרתי לעצמי: זה כתוב יפה כל כך, פיזי... ויש בוה אמת שהיא מעבר למקום ולזמן הזה, ואני רוצה להביע אותה" (עמ' 92). את שם היצירה קבע הרוז, מוצ'צ'ה, לאחר שנעם התכוון לקרוא ליצירה "פתיחה חגיגית". "זה (שם) של גוויים", הגיב הרוז, "היצירה שלך תיקרא 'אקדמות למועד', על שם 'אקדמות מילין' בתפילת שבועות". הרוז הוא גם זה שהביא לנעם מתליאיב לירושלים את כסורת הזכייה בפרס.

כסגנון סיפורי ושוטף, מתובל בהומור ובחמיי מות אנשית, מאאר נעם שריף אנשים, מקומות, אירועים ויצירות מוזיקליות. הוא מוכיר בחיבה רבה את ילדותו בתליאיב הישנה, הזועירבורגנית, בין בוגרשוב ורחוב העבודה לנחלת בנימין וחוף הים, ומספר בגילוי לב על ילד התפנוקים שהיה. הוריו, שהיו רלי אמצעים כספיים אך עשירים ברוח וצמאים ללימוד והשכלה, ציפו ממנו לגרוך לות והאמינו בו וביכולותיו, שאפו לראותו מרקיע לגבהים ותמכו בו. הם נכנעו לכל שיגיונותיו ומ' בוקשוי; אם זה ללמוד מוזיקה אצל המורים הטובים ביותר, ואם זה לקנות את קופסת צבעי העיפרון השווייצריים היקרה והגדולה ביותר לטבות תחביבו

אקדמות
נעם שריף
מאגנס, 227 עמ'‏

למד לנגן בקרן יער כדי להצטרף לתזמורת צה"ל. נעם שריף מתוך דיקודיה

שריף אל הקריירה המוזיקלית הלאומית והביי נלאומית שלו. באחרית דבר שכתב, מצביע מתן חרמוני – שתמלל וערך את הספר מהקלטות הר" שמקולו שלתוכו הַעֲרָה נעם את סיפורו כשכבר היה חולה מכדי לכתוב – על כך ש"סיפור התניכה המר בא כאן אינו סיפור ויכרונות תליאיבי רגיל. במר חב של הסיפור מתערבכים הזיכרונות הקונקרטיים עם היצירה, התווים, הנגינה. זהו זיכרון של אמן, ולצר סיפור התניכה האישי של המספר אפשר לפי גוש בויכרונות את האנשים שעמדו בלב תעשיית המוזיקה בארץ בפרט והאמנות בכלל: גארי ברתיני ופאול בך־חיים ואריק איינשטיין ומנשה קדישמן ועוד ועוד".

לכישרון של שריף וליכולותיו נלווה רצון ברזל, ובייחוד נכונות להתפשר ולבחור במעקפים כשהר רך הראשית חסומה. הוא לא חל במעיסוקים מוזיק ליים שבעיני רבים נחשבו לנחותים: עיבוד שירים להזרמנויות והרכבים שונים, וכתיבת מוזיקה לסי רטים ולמחזות. כשהיה חייל רצה להצטרף לתזמר רת צה"ל, אך לא היה בה תפקיד פנוי למנצח. הוא הלך ולמד לנגן בקרן יער, כלי נשיפה מבוקש מאוד בתזמורות צבאיות אך קשה ביותר לנגינה, רק כדי שיוכל לנגן בתזמורת. כשלא הייתה לו הכנסה מסי פקת כמלחין או מנצח, עסק בהוראת מוזיקה אף שלא אהב ללמד.

עם זאת, היו לו תומכים שדאגו לו. גארי ברתיי ני, לרוגמה. הוא היה איש אשכולות מוזיקלי ובעל קשרים רבים, שהיה מנצח, מייסד מקהלת "יינת" ו"האנסמבל הקאמרי" שהפך לתזמורת קאמרית,

וכן האופרה הקאמרית, שלפני היווסדה מחדש של האופרה הישראלית הייתה הגוף האופראי החשוב בארץ. ברתיני תמך ביצירתו של נעם והצהיר: "כל רון וליכולות שלו יהיו הזרמנויות לבוא לירי ביטוי רים כגון להקת המחול בת שבע שהייתה קשורה בעקפיץ לבתיני, ועוד.

הצד המואר של הירח

ובכל זאת, לא הכול הלך חלק. לא תמיד זכה שריף לתמיכה ולא כל תומכיו היו אמנים. הוא הכיר בכך ש"הרבה אנשים תופסים את המקצוע הזה (מוזיקה) כמקצוע שאין בו פרנסה", ואו מנה תחומים רבים ושונים – מהלחנת פזמונים ועיבוד שירים, מוזיקה לתיאטרון ולקולנוע ואף הוראת ני צוח – כאפשרויות עבודה. בניגוד למלחינים רבים שראו כעיסוקים אלה פחיתות כבוד ועלבון, הוא העריך עבודות אלה כ"בריים שתרמו לידע ולהת פתחות שלי במישורים המוסיקליים השונים, ושבי מידה רבה הרחיבו את האופקים שלי. אבל בעיקר הבנתי שמהיצירה המוסיקלית הנקראת רצינית אי אפשר לקיים משפחה. הייתי צריך לעשות כפי שאומרים 'חלטורות'" (עמ' 193). כל זה נאמר ללא מרירות ורחמים עצמיים, ומתוך ראיית הצד המואר של הירח.

צריך לקרוא את הפרקים האחרונים של הספר – מפרק נ"ט ואילך – כדי להבין שההגדרה של חרמוני "נלקח ממנו אלמנט הסבל", והאופי ההומר יסיטי שבו נעם מספר על הדברים, אינם משקפים חיים שהכול בהם הלך בקלות. הוא השקיע הרבה בלב ובנפש. ●

מכתבי השלוח

◀ המשך מעמ' 17

בראשו, או על יותר ממנו? האם מקננת בנו ההכרה בכך שהשורות שאנחנו עורמים עשויות לפנות אל רבים ולא רק אל יחיד? לא רק הקלות שבה ניתן לפי נות היום אל קהל קוראים רחב גורמת למודעות־היתר הזו, אלא גם הידע המוקדם שיש לנו על סופם של מכתבים אחרים, שהתחילו כפרטיים: אלה של כות־בים מפורסמים, לעיתים בניגוד לבקשתם המפורשת, או אלה של חיילים שמצאו את מותם בשדה הקרב. חשתי שהשאלה הזו עולה בחדות מהמכתבים ומעצם קיומו של האירוע הזה, שבו נקראו מילים אישיות בפני אולם מלא אנשים. אולי צריך לשאול אחרת: האם אנ־חנו עדיין מסוגלים היום לכתוב חיבור שנועד לעיניו של אדם אחר בלבד, בלי לנסות להגיע לאמירה שיש בה ערך על־זמני?

כך למשל במכתב ששלח אדם צעיר לפרופ' יש־עיהו לינוביץ', ובו שאלה קטנה, שולית: מהי תכליתו של האדם בעולם? הכותב פירט ברהיטות את התחבי טויותיו, את רצונו העז להיות חיים משמעותיים ואת ההתלבטות איוו דרך לבחור. על פנים רבות בקהל עלו חיוכים בעקבות הנאיביות הנערית. ואו הגיע פאנץ' לא צפוי, כאשר השחקן המקריא הגיע אל החתימה: הרברים נכתבו ב־1977 על ידי לא אחר מאשר אילן רמון. זה היה רגע יפהפה: ההבנה שהמקטע נטול ההק שר שפגשת שייך רווקא לרמות מוכרת ואהובה, שאנו יודעים מה עלה בסופה.

רוב הבחירות שעמדו בבסיס מבנה הערב היו מרויקות, אך היו גם כמה נפילות. אחת סתמית: מתוך רצון – כך אני מניחה – להישמע אקטואליים, שובץ בערב מכתב אהבה מצ'אט GPT לסירי. בעיני הוא היה צפוי, גימיקי ומיותר. הנפילה השנייה העידה על טעות עקרונית יותר: מסיבה שנסחרת מבינתי בחרו מארגני הערב להתחם אותו בנאום של יצחק רבין במעמד חתימת הסכם השלום עם ירדן. זוהי בחירה שיש בה כמה בעיות: ראשית, רבין הוא דמות פולי־טית שמייצגת מחנה מסוים, ועל כן יש לה פחות מקום בערב ששפתו כללית. שנית, הטקסט לא היה מוצלח במיוחד. ובעיקר, מה שנראה מובן מאליו: נאום אינו מכתב. רווקא בערב שבבסי הכוח שלו היה הוצאה של מילים מהפרט אל הכלל, ושהראה בצורה נהדרת כיצר המילים הפיטקולוריות מצירות ציור אוניברסלי, אקרו הסיים המאולץ היווה צרימה משמעותית.

מכל מקום, אני מודירה את הכובע בפני צוות הסי פרייה הלאומית על הקונספט המבריק והביצוע הני פלא. הבנת שעריבים נוספים כסגנון עשויים לעמוד על הפרק. אם וכאשר הם יתקיימו, אני ממליצה בחום להתכרסס ולהתמסר להרפתקה המילולית. בינתיים תוכלו לנצל את הזמן כדי לעשות משהו שכנראה לא עשיתם כבר הרבה זמן: לכתוב מכתב. ●

רעות מנור

תשובות // 1. קהלת / 2. חמשר / 3. מונופול / 4. המרה מסולם פרנהייט לסולם צלזיוס / 5. מועצה אזורית אשכול, בסמוך לרצועת עזה ולגבול מצרים / 6. היכיר האדומה / 7. מְטְרוֹנוֹם / 8. בנימין נתניהו / 9. המלכה אליזבת השנייה, לאורך שש העונות של הסדרה "הכתר" / 10. סטיב ג'ובס, מייסד חברת אפל / 11. סמל מטבע האירו (€)